

Mirosław Potocki

Poglądy doktrynalne na prowadzenie operacji stabilizacyjnych w ujęciu Sił Zbrojnych Stanów Zjednoczonych

Obronność - Zeszyty Naukowe Wydziału Zarządzania i Dowodzenia Akademii Obrony Narodowej nr 4(16), 98-116

2015

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

AUTOR

ptk dypl. mgr Miroslaw Potocki
mir.potocki@gmail.com

POGLĄDY DOKTRYNALNE NA PROWADZENIE OPERACJI STABILIZACYJNYCH W UJĘCIU SIŁ ZBROJNYCH STANÓW ZJEDNOCZONYCH

Słowa kluczowe: operacje stabilizacyjne, operacje reagowania kryzysowego, Siły Zbrojne Stanów Zjednoczonych, kompleksowe podejście

Celem artykułu jest zaprezentowanie obowiązujących w Siłach Zbrojnych Stanów Zjednoczonych aktualnych poglądów na problematykę prowadzenia operacji stabilizacyjnych. Autor posłużył się analizą wybranych dokumentów doktrynalnych oraz podręczników walki „poziomu” departamentu obrony oraz wybranych rodzajów sił zbrojnych. Artykuł przedstawia znaczenie przykładane do kompleksowego podejścia w zakresie planowania organizowania i realizowania operacji stabilizacyjnych oraz rolę tego rodzaju operacji w doktrynie obronnej Stanów Zjednoczonych. Punktem wyjścia do rozważań zaprezentowanej tematyki jest ocena wzrostu ilościowego oraz stopnia złożoności operacji stabilizacyjnych oraz zdefiniowanie pojęcia operacja stabilizacyjna. Zaprezentowano znaczenie synchronizacji czynnika militarnego i niemilitarnego oraz koordynacji działań elementów wydzielanych przez siły zbrojne i układ niemilitarny, jakie jest przywiązywane w poglądach doktrynalnych USA. Operacje stabilizacyjne, które można uznać za prowadzone w nowym środowisku walki, tj. wśród ludzi, stanowią nowe wyzwanie. Obejmują one całe spektrum zadań, w tym również działania wojskowe, a także (a może przede wszystkim) polityczne, ekonomiczne, społeczne, informacyjne oraz kulturowe. Operacje stabilizacyjne w poglądach Departamentu Obrony Stanów Zjednoczonych są zrównane z innymi operacjami i postrzegane jako zasadnicze wyzwania do przygotowania i prowadzenia. Nadaje się im przez to priorytety porównywalne z tradycyjnymi operacjami połączonymi. Zaprezentowane w artykule poglądy Armii Stanów Zjednoczonych na problematykę prowadzenia operacji stabilizacyjnych mają niesłychanie istotne znaczenie ze względu na skalę zaangażowania USA w tego typu operacje oraz bardzo bogate doświadczenie nieporównywalne z żadnym innym krajem. Ponadto dorobek doktrynalny w tym zakresie wypracowany w USA jest znacznie większy niż to, z czym możemy się spotkać w siłach zbrojnych innych państw. Braki występują zarówno w Polsce, jak

i w NATO. W obu wymienionych przypadkach prace w zakresie doktryn poświęconych operacjom stabilizacyjnym są dopiero realizowane lub planowane do realizacji.

Cechą charakterystyczną współczesnych konfliktów zbrojnych¹ jest fakt, że siły zbrojne, jak nigdy dotąd w historii, prowadzą działania wśród ludzi a zagrożenia zasadniczo nie wyływają ze strony państw posiadających potężny potencjał ekonomiczno-militarny. Zagrożenia pochodzą z reguły ze strony społeczeństw niebędących w stanie stworzyć sprawnie funkcjonujących organizmów państwowych, które byłyby w stanie zapewnić podstawowe potrzeby członków tych społeczeństw lub zgodnie z założeniami ideologicznymi prowadzą agresję zbrojną. Spostrzeżenia w tym zakresie zawarto w zapisach dokumentów doktrynalnych Armii Stanów Zjednoczonych, jak np. podręcznik walki FM 3-07² oraz w rozważaniach teoretyków współczesnej wojskowości, np. brytyjskiego generała Ruperta Smitha, który w książce *The Utility of Force. The Art of War in the Modern World*³ zastosował pojęcie walki wśród ludzi. Prowadzenie działań w tym środowisku jest uwarunkowane między innymi świadomym wyborem takiego środowiska działania przez inicjatorów konfliktów, czyli terrorystów, rebeliantów, powstańców, etc. Wynika z tego konieczność prowadzenia operacji pokojowych i stabilizacyjnych, ukierunkowanych na rekonstrukcję i stabilizację, które siłą rzeczy są realizowane wśród ludzi i dla ludzi. Powyższe pozwala postawić tezę, że następuje proces systematycznej redukcji ilościowej klasycznych konfliktów zbrojnych, przy jednoczesnym wzroście liczby prowadzonych operacji pokojowych⁴ i operacji stabilizacyjnych. Przykłady w tym zakresie można obserwować na własnym podwórku, analizując zaangażowanie ilościowe i jakościowe Sił Zbrojnych RP w operacje prowadzone poza granicami RP, ale przede wszystkim jest to odzwierciedlone w liczbie takich operacji prowadzonych przez społeczność międzynarodową, np. w ocenie sekretarza Generalnego ONZ (Boutrosa Ghali) przedstawionej w styczniu 1992 r. wykazano, że w okresie od powstania ONZ w 1945 r. do roku

¹ M. Huzarski, J. Wolejszo (red.), *Leksykon obronności*, Bellona, Warszawa, 2014, s. 173. Konflikt zbrojny to działania na mniejszą skalę, nieangażujące dla osiągnięcia zamierzonego celu całości zasobów militarnych i pozamilitarnych zaangażowanych stron.

² *FM 3-07 Stability Operations*, Headquarters, Department of the Army, 2008.

³ R. Smith, *The utility of Force. The Art of War in Modern World*, Penguin Books, 2006, s. 332.

⁴ M. Huzarski, J. Wolejszo (red.), *Leksykon...*, s. 209. Operacje pokojowe to działania z ograniczonym użyciem sił zbrojnych, którym precyzyjnie został określony cel przez Radę Bezpieczeństwa ONZ i są one podejmowane w celu utrzymania lub przywrócenia pokoju w rejonie konfliktu.

1987 prowadzono 13 operacji pokojowych, natomiast kolejnych 13 rozpoczęto po roku 1987⁵. Podobne dane o liczbie prowadzonych operacji stabilizacyjnych znajdują się w FM 3-07, gdzie zawarto stwierdzenie, że w ciągu dekady od upadku muru berlińskiego Siły Zbrojne Stanów Zjednoczonych uczestniczyły w 15 operacjach stabilizacyjnych. Przytoczone wielkości dotyczące konfliktów zbrojnych klasyfikowanych jako operacje stabilizacyjne dobitnie świadczą o istotnym wzroście liczby operacji o charakterze pokojowym i stabilizacyjnym. Na powyższych przykładach dobitnie widać, jak liczny jest udział sił zbrojnych w konfliktach, które nie są klasycznymi wojnami, a są różnorodnymi odmianami operacji pokojowych i stabilizacyjnych. Operacje takie podejmuje się zarówno w ramach organizacji międzynarodowych (ONZ, NATO, UE), jak i koalicyjnie, w ramach koalicji z głównym udziałem niektórych państw odgrywających lub dążących do odgrywania istotnej roli w polityce międzynarodowej.

Mimo że pojęcie operacja stabilizacyjna znajduje się w powszechnym użyciu od szeregu lat, to terminologia w tej dziedzinie jest dość uboga. Podstawowym dokumentem NATO w zakresie definiowania terminologii jest AAP-6 (*NATO Glossary of terms and definitions AAP-6*), wydany w 2012 r. przez Agencję Standaryzacyjną NATO. Jako zasadniczy dokument normatywny Sojuszu zawiera on szereg definicji różnorodnych operacji i pojęć zbliżonych oraz powiązanych tematycznie z operacjami stabilizacyjnymi, ale nie zawiera definicji pojęcia operacja stabilizacyjna.

Prawdopodobnie najbliższe znaczeniowo pojęciu operacja stabilizacyjna są operacje reagowania kryzysowego NATO. Wykładni w tym zakresie dostarcza Doktryna DD/3.4: *Operacje Reagowania Kryzysowego spoza artykułu 5* (ang. *Non Article 5 Crisis Response Operation – NA5CRO*). Dokument ten definiuje operację jako: *akcję wojskową lub wykonywanie wojskowych misji strategicznych, taktycznych, szkoleniowych, zabezpieczających lub administracyjnych; proces prowadzenia walki, włącznie z przemieszczeniem, dostawami zaopatrzenia, atakiem, obroną i ruchem potrzebnymi do osiągnięcia celów bitwy lub kampanii*⁶. Natomiast operacje pokojowe i stabilizacyjne umiejscowione są w pojęciu *Operacje Reagowania Kryzysowego spoza artykułu 5*. Definiuje się je jako: *wielofunkcyjne operacje, które obejmują polityczne, militarne i cywilne działania, inicjowane i realizowane zgodnie z prawem międzynarodowym, międzynarodowym prawem humanitarnym, dotyczące zapobiegania konfliktom, rozwiązania i zarządzania kryzysowego, realizowane zgodnie z celami NATO. Działania te obejmują operacje, które zasadniczo związane są z działaniami agencji cywilnych. Mogą*

⁵ B. Ghali, *An Agenda for Peace Preventive diplomacy, peacemaking and peace-keeping*, Report of the Secretary-General pursuant to the statement adopted by the Summit Meeting of the Security Council on 31 January 1992, s. 10.

⁶ *Operacje Reagowania Kryzysowego spoza Artykułu 5*, DD/3.4, SG WP, Warszawa, 2008, s. 40.

*też obejmować zakres, począwszy od operacji wspierania pokoju aż do sojusznicznych operacji bojowych*⁷. Jak z powyższych zapisów wynika, celem tych operacji jest szeroko rozumiane wzmacnianie bezpieczeństwa i pokoju międzynarodowego, a ich zakres obejmuje szerokie spektrum różnorodnych działań i operacji od wymuszania pokoju, poprzez działania prewencyjne, po klasyczne operacje połączone. Warunkiem ich przeprowadzenia jest konieczność posiadania legitymizacji prawnej w postaci decyzji Rady Północnoatlantyckiej. Poziom zaangażowanych sił i środków w takich operacjach oraz rozmach przestrzenny nie musi znacząco odbiegać od poziomu zaangażowania w operacjach z artykułu 5. Jak wynika z przytoczonych definicji, analizy literatury oraz analizy dotychczasowych doświadczeń w tym zakresie, operacje pokojowe i stabilizacyjne nie ograniczają się jedynie do zadań wojskowych. Obejmują one nie tylko działania wojskowe, lecz także polityczne, ekonomiczne, społeczne, informacyjne oraz kulturowe. Podstawowym założeniem do prowadzenia tego rodzaju operacji jest konieczność istotnego zaangażowania sił zbrojnych w realizację współpracy cywilno-wojskowej oraz ścisła koordynacja działań w tym obszarze pomiędzy segmentem militarnym i pozamilitarnym zarówno w wydaniu międzynarodowym, jak i narodowym na poziomie międzyresortowym i resortowym.

Ocenia się, że cechą wspólną zarówno operacji prowadzonych z artykułu 5, jak i spoza tego artykułu, jest fakt, że są one prowadzone kolektywnie, a zasadnicza różnica pomiędzy nimi zawiera się w dobrowolności udziału państw stron w danej operacji. Celowe jest wykazanie, że w NA5CRO nie ma obligatoryjnego uczestnictwa państw sygnatariuszy paktu NATO. Każde państwo może swój udział w operacji stabilizacyjnej ograniczyć do takiego zakresu, jaki uzna za stosowne.

Nawet pobieżna analiza ilości i jakości konfliktów zbrojnych ostatnich dziesięcioleci wykazuje, że istotnie wzrosło znaczenie operacji innych niż klasyczne wojny, np. te zdefiniowane w ramach artykułu 5. W praktyce z całą pewnością nie można jeszcze mówić o zmierzchu tradycyjnych wojen, ale można już wspominać o istotnych symptomach powyższej tendencji. Natomiast na pewno można wykazać wyraźne przewartościowanie na tym polu i istotny wzrost znaczenia operacji innych niż klasyczne konflikty zbrojne oraz postępujący, dynamiczny wzrost ilości i jakości działań stabilizacyjnych (postkonfliktowych) w procesie osiągnięcia zakładanych celów wojny, interwencji, etc.

Stosownie do powyższego istnieje konieczność wypracowania systemowych rozwiązań w zakresie prowadzenia operacji stabilizacyjnych. Wymóg taki wynika z doświadczeń uzyskanych podczas operacji reagowania kryzysowego i stabilizacyjnych prowadzonych na przełomie XX i XXI w., ale

⁷ Tamże, s. 39.

również warunkuje właściwe oprzyrządowanie teoretyczne procesu przygotowania sił i środków oraz decydentów do nowych wyzwań w zakresie zarządzania sytuacjami kryzysowymi w pierwszej połowie XXI wieku.

Przeprowadzone analizy wskazują, że konflikty ostatnich dziesięcioleci istotnie ewoluowały od tradycyjnych konfliktów zbrojnych poprzez operacje utrzymania pokoju, operacje wsparcia, tworzenia i budowania pokoju aż po kompleksowe operacje stabilizacyjne angażujące istotne siły i środki militarne i niemilitarne. Doświadczenia wyniesione z tych operacji wskazują, że rozwiązywanie sytuacji kryzysowych przy użyciu tylko i wyłącznie środków militarnych nie jest możliwe. Istotnie, uwidoczniła się konieczność koordynacji działań wielu podmiotów militarnych i niemilitarnych obejmujących między innymi rządy krajów, organizacje międzynarodowe, prywatne instytucje, organizacje rządowe (GOs)⁸ i pozarządowe (NGOs)⁹. Wszystkie te uwarunkowania wynikały z oczywistego faktu, że wymienione powyżej instytucje były realnie zaangażowane w rozwiązywanie sytuacji kryzysowych. Zakończenie konfliktu stało się zatem niemożliwe do osiągnięcia tylko i wyłącznie na drodze militarnej, bez udziału komponentu cywilnego.

Stany Zjednoczone, bez wątpienia, są światowym liderem w zakresie zaangażowania ilościowego i jakościowego w operacje stabilizacyjne. Uzasadnienia takiej opinii dostarcza cytat zaczerpnięty z podręcznika *FM 3-07 Stability Operations*, który stwierdza, że *podczas stosunkowo krótkiej historii Stanów Zjednoczonych siły zbrojne walczyły tylko w 11 wojnach postrzeganych jako klasyczne, (...) natomiast w kilkuset, postrzeganych dziś jako operacje stabilizacyjne*¹⁰. Stosownie do tak wielkiego zaangażowania Stanów Zjednoczonych w operacje stabilizacyjne siły zbrojne tego kraju posiadają największy dorobek doktrynalny w zakresie problematyki operacji stabilizacyjnych. Potwierdzenie tego założenia można znaleźć w zasadniczych dokumentach doktrynalnych Armii Stanów Zjednoczonych.

Znaczenie operacji stabilizacyjnych dla Sił Zbrojnych Stanów Zjednoczonych podkreślono w Dyrektywie Departamentu Obrony DODD 3000.05 z listopada 2005 r. następującym stwierdzeniem: *operacje stabilizacyjne są zasadniczymi misjami militarnymi do przygotowania i prowadzenia, których Departament Obrony powinien być przygotowany. Powinny zostać im nadane priorytety porównywalne operacjom bojowym oraz powinny być szczególnie ukierunkowane i integrowane w całości działań Departamentu Obrony włącznie z doktryną, szkoleniem, zabezpieczeniem materiałowym, personelem, wyposażeniem i planowaniem*¹¹. Podejście takie podnosi operacje stabilizacyjne do poziomu tradycyjnych operacji ofensywnych i obronnych i zrównuje je z nimi.

⁸ GOs – *Governmental Organizations* – organizacje rządowe.

⁹ NGOs – *Non Governmental Organizations* – organizacje pozarządowe.

¹⁰ *FM 3-07...*, s. 1-1.

¹¹ *DoD Directive 3000.05*, Dyrektywa Departamentu Obrony USA, 2005, s. 2.

Ponadto w dokumencie tym umiejscawia się siły zbrojne na pozycji wspierającej inne instytucje, które mogą zostać przez nie wezwane do udzielenia stosownej pomocy i przejąć odpowiedzialność za operacje stabilizacyjną w przypadku, gdy komponent cywilny nie jest zdolny, nie posiada właściwego potencjału lub ze względu na sytuację nie może realizować zadań stabilizacyjnych. Dokonanie uogólnień pozwala stwierdzić, że cele operacji stabilizacyjnej zostały zawarte w następujących obszarach zadaniowych:

- odbudowa instytucji kraju gospodarza, z siłami zbrojnymi włącznie, system wymiaru sprawiedliwości oraz penitencjarny;
- wsparcie aktywności ekonomicznej społeczeństwa i ekonomicznego rozwoju sektora prywatnego oraz stosownej infrastruktury;
- rozwój zasadniczych instytucji rządowych.

Dyrektywa ta dokonuje podziału celów przewidywanych do realizacji z uwzględnieniem kryterium czasowego na natychmiastowe i długoterminowe. Natychmiastowe zawierają się w zakresie zadań ukierunkowanych na zapewnienie podstawowego bezpieczeństwa ludności na administrowanym obszarze, zapewnienie dostaw podstawowych serwisów oraz realizację przedsięwzięć humanitarnych. Cele długoterminowe są zdefiniowane jako odzwierciedlające postęp procesu transformacji oraz ugruntowanie wysiłków stabilizacyjnych. Obejmują one rozwój zdolności państwa gospodarza w zakresie zapewnienia funkcjonowania zasadniczych serwisów, ekonomie rynkową, rządy prawa oraz efektywne funkcjonowanie instytucji mających oparcie w systemie prawnym.

Kolejnym wyrazem znaczenia przykładanego do problematyki operacji stabilizacyjnych w Stanach Zjednoczonych jest fakt istnienia swoistego kompendium wiedzy z tego zakresu w postaci (cytowanego powyżej) podręcznika walki *FM 3-07 Stability Operations*¹², który w całości został poświęcony tego rodzaju działaniom. *FM 3-07* jest podstawową publikacją doktrynalną w zakresie operacji stabilizacyjnych i zawiera kompleks ustaleń i wytycznych w zakresie planowania i prowadzenia operacji stabilizacyjnej. Poprzez proces operacji stabilizacyjnej siły zbrojne wspierają ustanowienie warunków do działania innych instytucji oraz instrumentów oddziaływania w celu osiągnięcia zamierzonych zadań stabilizacji. Zapewnienie bezpieczeństwa stabilizuje rejon konfliktu, co w konsekwencji warunkuje możliwość przekazania odpowiedzialności instytucjom cywilnym, włączając w to instytucje państwa gospodarza. *Operacje stabilizacyjne prowadzone są zasadniczo w celu wsparcia lokalnych władz, jednakże mogą również wspierać działania władz przejściowych, wojskowych lub cywilnych w przypadku, gdy nie istnieje demokratyczny rząd*¹³.

¹² *FM 3-07...*, s. 1-1.

¹³ Tamże, s. 2-2.

Operacje stabilizacyjne ukierunkowane są na osiągnięcie skuteczności działania w całym, wybitnie różnorodnym i szerokim spektrum konfliktu poprzez tzw. kompleksowe podejście¹⁴. Ponadto uwzględniają one, w całej rozciągłości, wymogi określone przez rząd Stanów Zjednoczonych w koncepcji *całościowego podejścia rządu*.

Z koncepcji tej wynika, że w Stanach Zjednoczonych podejście do operacji stabilizacyjnej jest realizowane kompleksowo, na dwóch poziomach: militarnym oraz rządowym. Takie postrzeganie problematyki stabilizacji jest bardzo praktyczne i wychodzi naprzeciw wyzwaniom wynikającym ze specyfiki operacji stabilizacyjnej oraz konieczności angażowania w nią całego państwa, wszystkich instytucji rządowych i dostępnych pozarządowych, na równi z komponentem militarnym. Jest to koncepcja *integrująca zbieżne wysiłki poszczególnych departamentów i agencji rządu Stanów Zjednoczonych w celu pozyskania jedności wysiłku ukierunkowanego na wspólny cel. Wspólne podejście rządu jest istotne ze względu na pozyskanie równowagi środków, zdolności i działań, które wzmacnia postęp uzyskany przez pojedyncze elementy potencjału narodowego (...). Powyższe opiera się na międzyinstytucjonalnej koordynacji pomiędzy poszczególnymi agencjami rządu USA obejmującej Departament Obrony i jest realizowane w celu pozyskania pewności, że pełen zakres dostępnych zdolności został użyty, zsynchronizowany, zastosowany i ukierunkowany na przyczyny konfliktu i wsparcie lokalnych instytucji w celu osiągnięcia stabilnego pokoju. Sukces tego podejścia warunkuje zdolność cywilnych i wojskowych sił do wspólnego planowania oraz szybkiej i efektywnej odpowiedzi poprzez zintegrowane międzyagencyjne podejście do dynamicznej i zmieniającej się sytuacji. Osiągnięcie powyższego wymaga woli i zdolności do podziału środków pomiędzy agendy rządu USA podczas wspólnej pracy nad wspólnym celem. Powyższe środki – finansowe, militarne, wywiadowcze, prawne, dyplomatyczne, rozwojowe, i komunikacji strategicznej – są często ograniczone pod względem dostępności i ich wykorzystanie nie może być ograniczone do dysponowania przez jedną agencję, służbę lub dysponenta. Aby osiągnąć sukces wyrażony w kompleksowym zaangażowaniu rządu całość działań musi być podporządkowana jednemu zintegrowanemu działaniu. Wszystko jest elementem całościowego rządowego podejścia*¹⁵.

Na szczególną uwagę zasługuje fakt, że za koordynację przedsięwzięć na poziomie rządu odpowiada nie Departament Obrony a Departament Stanu – czyli odpowiednik Ministerstwa Spraw Zagranicznych¹⁶. W ramach tego Departamentu funkcjonuje Biuro ds. Koordynacji i Rekonstrukcji Departamentu Stanu – specjalistyczna komórka organizacyjna odpowiedzialna

¹⁴ Tamże, s. IV.

¹⁵ Tamże, s. 1-3.

¹⁶ Tamże, s. 2-4.

za problematykę koordynacji działań rządu w stosunku do operacji stabilizacyjnej. Zadania przewidywane do koordynacji zawierają się w pięciu obszarach: bezpieczeństwo, wymiar sprawiedliwości i rekoncylacja, zabezpieczenie funkcjonowania podstawowych usług i podstawowych potrzeb społeczności, zarządzanie oraz rozwój ekonomiczny¹⁷.

Z analizy danych zawartych w przedmiotowym dokumencie należy jednak wnioskować, że rola sił zbrojnych jako elementu operacji stabilizacyjnej i elementu kompleksowego podejścia koncentruje się na stworzeniu warunków do zastosowania innych instrumentów potencjału państwa. Niemniej jednak specyfika komponentu wojskowego i niewojskowego stwarza liczne problemy w zakresie współdziałania. Zasadniczymi czynnikami stanowiącymi wyzwanie w zakresie współpracy pomiędzy elementami wojskowymi i cywilnymi są różnice w zakresie potencjałów oraz standardów postępowania. W związku z tym do osiągnięcia sukcesu w ramach całościowego podejścia rządu konieczna jest wszechstronna integracja wszystkich zaangażowanych stron, pełna wymiana informacji w zakresie sytuacji i problemów do rozwiązania, dążenie do osiągnięcia wspólnych celów oraz integracja i synchronizacja działań i zdolności.

Niższym poziomem integracji poczynają w zakresie kompleksowości podejścia do operacji stabilizacyjnych jest *Comprehensive approach*, które jest przedstawione jako *podejście, które integruje wysiłki departamentów oraz agencji rządu Stanów Zjednoczonych, międzyrządowych i pozarządowych organizacji, partnerów wielonarodowych i sektora prywatnego w celu osiągnięcia jedności wysiłków w zakresie wspólnego celu*¹⁸. Podejście takie, traktujące kompleksowość problematyki stabilizacji i roli sił zbrojnych jako jednego z elementów kompleksowego podejścia, jest podnoszone i podkreślane wielokrotnie i przedstawiane w różnych aspektach. Szczególnego zaakcentowania wymaga fakt, że operacja stabilizacyjna nie jest postrzegana jako zadanie tylko i wyłącznie sił zbrojnych. Siły zbrojne są istotnym, ale wcale nie najważniejszym elementem zespołu. Rola sił zbrojnych w operacji stabilizacyjnej koncentruje się na stworzeniu warunków umożliwiających szerokie zastosowanie i pełne wykorzystanie innych instrumentów szerokiego wachlarza potencjału krajowego i międzynarodowego, w tym przede wszystkim do zastosowania rozwiązań politycznych¹⁹. Cele militarne, wbrew poglądom środowiska wojskowego, mogą być podporządkowane przedsięwzięciom politycznym, które z narodowego punktu widzenia otrzymują priorytet. Przedsięwzięcia z zakresu rekonstrukcji rządu mogą wstrzymywać działania operacyjne i minimalizować efekty uzyskiwane na polu walki. Powyższe uwarunkowania i wynikająca z nich konieczność koordynacji działań z komponentem niemilitarnym muszą być brane pod uwagę szczególnie na

¹⁷ Tamże, s. 2-5.

¹⁸ Tamże, s. 15.

¹⁹ Tamże, s. VII.

etapie planowania. Zasadnicze zadania militarne koncentrują się w obszarze stworzenia minimalnych warunków bezpieczeństwa umożliwiających przekazanie kontroli nad zarządzaną strefą dla komponentu cywilnego, a w dalszej perspektywie dla miejscowego rządu. Siły zbrojne koncentrują się na utworzeniu lub odtworzeniu możliwości dostarczania podstawowych serwisów do czasu osiągnięcia zdolności w tym zakresie przez komponent cywilny lub instytucje rządowe kraju, na którego terenie jest prowadzona operacja stabilizacyjna. Działania te są uzupełniające w stosunku do wysiłków innych podmiotów komponentu cywilnego, z natury rzeczy lepiej predysponowanego do realizacji zadań z tego obszaru, a więc winnego odgrywać rolę wiodącą w tym procesie. Podkreślenia wymaga jednak reguła stanowiąca, że w przypadku gdy komponent cywilny nie posiada określonych zdolności lub lokalne warunki (np. sytuacja bezpieczeństwa) uniemożliwiają mu realizację tych zadań, siły zbrojne mogą zostać wezwane do istotnego wzrostu swojego zaangażowania. W szczególnych przypadkach może dojść do sytuacji kompleksowego przejścia do realizacji zasadniczych funkcji administracyjnych – np. przejście pełnego zakresu zadań lokalnego rządu. Podobnie jak wzmiankowana uprzednio Dyrektywa Departamentu Obrony tak też FM 3-07 ocenia, że operacje stabilizacyjne w istocie swojej natury są operacjami długoterminowymi, a zatem w procesie planowania konieczne jest uwzględnianie efektów oczekiwanych do uzyskania w perspektywie długoterminowej. Podejście takie niejednokrotnie może stać w sprzeczności ze stanowiskiem często preferowanym przez stronę wojskową, która oczekuje szybkich efektów uzyskiwanych na przykład w działaniach kinetycznych.

Niezależnie od konieczności stałej koordynacji działań z komponentem niemilitarnym, siły zbrojne muszą skutecznie koordynować wykorzystanie swojego własnego potencjału w tak specyficznej operacji, jaką jest operacja stabilizacyjna. Wyrazem tego jest zasada stosowana podczas prowadzenia operacji poza terytorium Stanów Zjednoczonych zwana *Full spectrum operations*²⁰. Zakłada ona stałą kombinację wszystkich dostępnych, wzajemnie się uzupełniających śmiertelnych i nieśmiertelnych²¹ środków oddziaływania, ukierunkowaną na uzyskanie i utrzymanie inicjatywy. Żaden z indywidualnych elementów nie jest istotniejszy od innego. Sukcesem jest ich stała kombinacja adaptowana do zmieniającego się środowiska operacyjnego²². Siły zbrojne stosują zsynchronizowane działania środków śmiertelnych i nie-

²⁰ Koncepcja *Full spectrum operations* jest również opisana w *Podręczniku FM 3-0 Operations*, Headquarters Department of the Army, 2008.

²¹ *FM 3-0 Operations*, Headquarters Department of the Army, 2008. Podręcznik działań wojsk lądowych (FM 3-0) załącznik D, rozdział 3 (D-17), poświęcony zasadniczym zmianom wprowadzonym tematyczną doktryną wykazuje wprowadzenie pojęć *lethal* i *nonlethal* jako szerokie zdefiniowanie działań unieważniając (zastępując) pojęcia *kinetic* i *nonkinetic*, s. D-3.

²² *FM 3-07...*, s. 2-3.

śmiertelnych przy istotnym udziale środków nieśmiertelnych jako specyficznym wymogu operacji stabilizacyjnej. Zastosowanie środków nieśmiertelnych jest postrzegane jako niesłychanie istotny czynnik w całym spectrum środków oddziaływania i środki te są postrzegane jako mające decydujące znaczenie w obszarze działań stabilizacyjnych. Dla odmiany zastosowanie środków śmiertelnych limitowane jest licznymi ograniczeniami i uwarunkowaniami. Zasada jest, że środki śmiertelne są stosowane w sytuacjach koniecznych z pełną świadomością, że ich użycie może, poprzez eskalację przemocy, negatywnie oddziaływać na poziom stabilizacji i osiągnięte efekty w tym obszarze – czyli przynosić efekty odwrotne od zamierzonych. Działania śmiertelne i nieśmiertelne postrzegane są jako komplementarne względem siebie.

Studia materiałów źródłowych (doktrynalnych) pozwalają stwierdzić, że problematyka działań stabilizacyjnych znajduje również poczesne miejsce w dokumentach doktrynalnych poszczególnych rodzajów sił zbrojnych, takich jak: *Podręcznik walki wojsk lądowych FM 3-0*²³ oraz *Doktryna sił powietrznych (AFDD2)*²⁴. W *Podręczniku walki wojsk lądowych FM 3-0* operacje stabilizacyjne są definiowane jako *termin obejmujący różnorodne militarne misje, zadania i działania prowadzone poza terytorium Stanów Zjednoczonych w koordynacji z innymi instrumentami władzy narodowej w celu utrzymania lub odtworzenia bezpiecznego środowiska, dostarczenia podstawowych usług, odtworzenia krytycznej infrastruktury i pomocy humanitarnej*²⁵. *Siły zbrojne zadania te mogą realizować, wspierając lokalny rząd, rząd tymczasowy lub pełniąc funkcje okupacyjne, gdy nie funkcjonuje rząd*²⁶. Ponadto sukces w realizacji zadań w ramach każdego z przedstawionych czterech elementów jest uwarunkowany na wszystkich poziomach dowodzenia poprzez połączenie i synchronizację całego posiadanego potencjału (wojskowego i niewojskowego). Operacje takie pomagają ustanowić bezpieczne środowisko i warunkują rekoncyliację pomiędzy lokalnymi lub regionalnymi adwersarzami. Operacje stabilizacyjne mogą również pomóc ustanowić polityczne, prawne, socjalne i ekonomiczne instytucje i wesprzeć proces przekazania odpowiedzialności dla legalnego rządu lokalnego. Operacja stabilizacyjna wymaga transparentności i wiarygodności. Współdziałanie z układem pozamilitarnym wzmacnia relacje pomiędzy siłami zbrojnymi a instytucjami cywilnymi (rządowymi, pozarządowymi) na wszystkich poziomach ich funkcjonowania. Działania takie mają fundamentalne znaczenie dla efektów operacji.

²³ Tamże.

²⁴ *The Air Force Doctrine*, Document 2, 2007.

²⁵ *FM 3-07...*, s. 3-10.

²⁶ Tamże, s. 3-11.

Wyrazem konieczności kompleksowego podejścia, szerokiego, wieloaspektowego wykorzystania posiadanego potencjału połączonego z działaniami układu niemilitarnego dla sukcesu operacji stabilizacyjnej jest koncepcja *Full Spectrum Operations*. Znamienny w tym aspekcie jest fakt, że jedno z pierwszych zdań umieszczonych w przedmowie do FM 3-0 C1 brzmi następująco: *nasz akcent utrzymujemy w zakresie rozwoju zdolności przywódców i żołnierzy do realizacji full-spectrum operations. Kontynuujemy podkreślanie znaczenia pokonania (przeciwnika) i mechanizmów stabilizacji oraz podkreślamy, że żyjemy w erze trwałych konfliktów*²⁷.

Natomiast pełne zdefiniowanie pojęcia *Full Spectrum Operations* zostało dokonane w rozdziale 3. podręcznika. Zgodnie z zawartymi tam zapisami koncepcją Armii Stanów Zjednoczonych jest prowadzenie działań zgodnie z *Full Spectrum Operations*, w ramach której: *siły wojsk lądowych łączą operacje ofensywne, defensywne, operacje stabilizacyjne oraz wsparcie sektora cywilnego*²⁸ *prowadzone jednocześnie jako część współzależnych, połączonych sił w celu opanowania, utrzymania i wyzyskania inicjatywy, akceptowania rozsądnego ryzyka celem uzyskania decydujących rezultatów. Obejmują one zsynchronizowane działania – śmiertelne i nieśmiertelne – proporcjonalnie do misji*²⁹. *Full Spectrum Operations* przedstawia rys. 1.

Źródło: *FM 3-0...*, s. 3-1.

Rys. 1. Podział działań taktycznych (*Full-spectrum operation*)

²⁷ Tamże, s.1.

²⁸ Tamże, *Civil Support Operation* – działania przewidywane do prowadzenia na terenie USA, a ukierunkowane na wieloaspektowe wsparcie instytucji cywilnych w sytuacjach tego wymagających, jak np.: katastrofy naturalne, incydenty chemiczne, biologiczne, radiologiczne, nuklearne, wsparcia cywilnych agend prawnych, itp. s. 3-1.

²⁹ *FM 3-0 C1 Operations*, Headquarters Department of the Army, 2008, s. 3-1.

Analiza podręcznika walki pozwala stwierdzić, że operacje stabilizacyjne priorytetowo traktują (podobnie jak to było w FM 3-07) działania nieśmiertelne, które prowadzone są wśród niekombatantów, a personel odpowiedzialny za problematykę współpracy z układem pozamilitarnym powinien odgrywać główną rolę. Personel ten powinien współpracować z agencjami rządowymi i pozarządowymi oraz różnorodnymi organizacjami międzynarodowymi w celu legitymacji rządu kraju, na którego terenie operacja jest realizowana. Działania te powinny być ukierunkowane na przekonanie lokalnej społeczności do dostarczania wsparcia informacyjnego siłom własnym oraz powstrzymanie tej społeczności od udzielania wsparcia nieprzyjacielowi³⁰.

Zasadnicze zadania przewidywane dla operacji stabilizacyjnych zawierają:

- bezpieczeństwo cywilne rozumiane jako ochrona populacji przed zewnętrznymi i wewnętrznymi zagrożeniami, obejmujące rozbudowę i wsparcie dla instytucji lokalnych zapewniających bezpieczeństwo wewnętrzne;

- cywilną kontrolę obejmującą problematykę zachowań indywidualnych i grupowych ukierunkowanych na redukcję zagrożeń oraz zapewnienie podstawowych potrzeb realizowane równoległe do prowadzonych działań bojowych³¹;

- odtworzenie i zabezpieczenie, z wykorzystaniem potencjału wojskowego, zasadniczych usług dla ludności do czasu osiągnięcia stosownych zdolności w tym zakresie przez lokalne struktury. Pojęcie zasadnicze usługi obejmuje zdolności w zakresie ratownictwa medycznego, przeciwdziałania epidemiologicznego, dostarczanie wody i żywności, schronień oraz podstawowe kwestie sanitarne;

- wsparcie rządu, które obejmuje działania ukierunkowane na osiągnięcie przez lokalne instytucje rządowe zdolności do przejęcia odpowiedzialności za administrowany region. Wsparcie rządu może zawierać następujące obszary zadaniowe – wsparcie dla działań umożliwiających kontrolę działalności publicznej, rządów prawa, administracji cywilnej, instytucji odpowiedzialnych za bezpieczeństwo wewnętrzne oraz legalności sprawowanej władzy (wybory, nominacje);

- wsparcie rozwoju ekonomicznego i rozwoju infrastruktury realizowane w sposób pośredni lub bezpośredni na poziomie centralnym, regionalnym i lokalnym.

Powyższe zadania realizowane są w celu:

- zapewnienia bezpiecznego środowiska obejmującego izolację bojowników od lokalnej społeczności i ochronę tejże ludności z jednoczesnym przekonywaniem jej do wsparcia instytucji legalnego rządu;

³⁰ Tamże, s. 3-5.

³¹ Tamże, s. 3-12.

- zabezpieczenia kontrolowanego terenu z wykorzystaniem potencjału lokalnych sił bezpieczeństwa, które stwarza siłom militarnym z posiadanych baz właściwe warunki do działania;
- zabezpieczenia krytycznych potrzeb populacji do czasu osiągnięcia zdolności w tym zakresie przez lokalne instytucje;
- pozyskania wsparcia dla rządu kraju, na którego terenie prowadzone są działania, warunkującego sukces operacji stabilizacyjnej;
- kształtowania środowiska dla sukcesu zaangażowanych instytucji oraz kraju, na którego terenie prowadzone są działania³².

Podkreślenia wymaga fakt, że *Podręcznik walki wojsk lądowych FM 0-3*, stosownie do postępu operacji, przewiduje stopniowo następujący proces minimalizacji roli komponentu wojskowego na rzecz komponentu cywilnego. Proces ten obejmuje pięć obszarów zadaniowych realizowanych w początkowej fazie operacji stabilizacyjnej przez siły zbrojne. Stosownie do postępu operacji następuje ich transformacja w sektory techniczne realizowane przez układ pozamilitarny. Powyższa transformacja w zestawieniu tabelarycznym przedstawiona została na rys. 2.

Analiza zapisów doktryny w zakresie przebiegu procesu transformacji obszarów zadaniowych realizowanych przez siły zbrojne w sektory realizowane przez układ pozamilitarny pozwala stwierdzić, że proces ten przedstawiany jest następująco:

1. W zakresie bezpieczeństwa obszar zadaniowy *bezpieczeństwo cywilne* ulega transformacji w *bezpieczeństwo* poprzez realizację procesu o następującym przebiegu – komponent militarny, realizując operację, dąży do ustanowienia i utrzymania bezpiecznego środowiska, gdziekolwiek jest to możliwe we współdziałaniu z siłami lokalnymi; siły zbrojne zabezpieczają porządek publiczny i bezpieczeństwo oraz chronią jednostki, infrastrukturę i instytucje. Początkowo siły zbrojne pełnią główną rolę w tym zakresie, po czym, stosownie do postępu stabilizacji i rozwoju zdolności instytucji kraju, na którego terenie prowadzona jest operacja, przekazują ją tym organom, przejmując rolę wspierającą. Pierwszym celem w tym sektorze jest ograniczenie wpływu przeciwników na lokalną społeczność i izolacja tej społeczności od nieprzyjaciela, co powinno być realizowane wszelkimi dostępnymi środkami. Bezpieczeństwo jest traktowane jako zasadniczy warunek umożliwiający realizację zadań w innych obszarach³³.

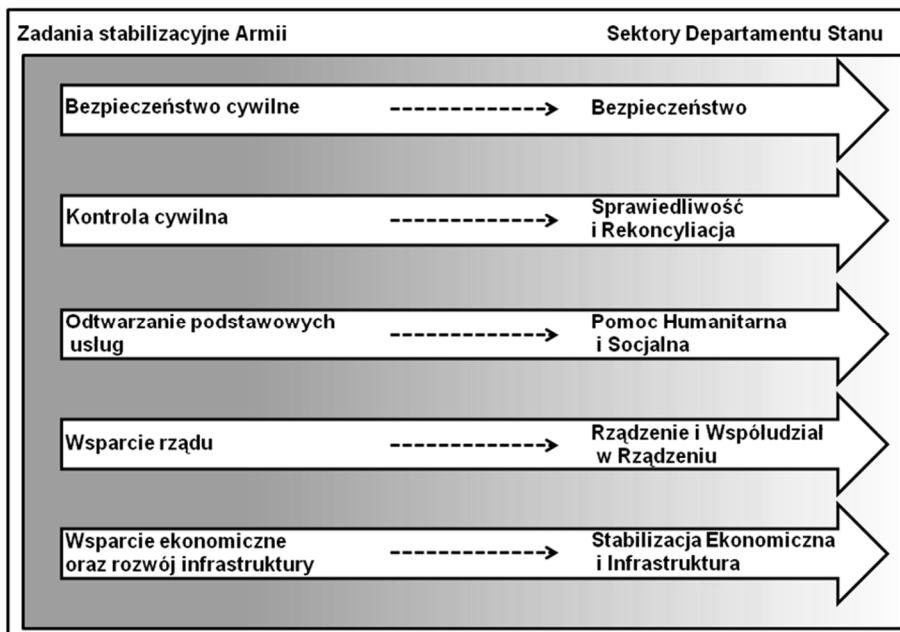
2. *Bezpieczeństwo cywilne* w procesie stabilizacji ulega transformacji w sektor *sprawiedliwości i rekoncylacji*. W ramach tego sektora poprzez ustanowienie porządku publicznego i bezpieczeństwa stwarza się warunki i umożliwia samodzielne funkcjonowanie lokalnej społeczności w zakresie

³² Tamże, s. 3-11.

³³ Tamże.

prawa i porządku publicznego, w zgodzie z normami międzynarodowymi, respektowaniem wolności i praw człowieka.

3. *Pomoc humanitarna i wsparcie socjalne* jest sektorem powstałym na bazie zadań obejmujących odtworzenie zasadniczych usług dla lokalnej ludności. Sektor ten obejmuje współdziałanie sił zbrojnych we wszelkiego rodzaju programach pomocowych ukierunkowanych na minimalizację strat i cierpień ludności lokalnej.

Źródło: *FM 3-0 Operations*, s. C1, 3-14.

Rys. 2. Zadania stabilizacyjne Sił Zbrojnych i Sektory Departamentu Stanu³⁴

4. *Wsparcie rządu* przechodzi w sektor *rządzenia i uczestniczenia* (w rządzeniu) i jest skoncentrowane na odtworzeniu lub stworzeniu od podstaw efektywnych instytucji rządowych. Działania te obejmują wsparcie lokalnego rządu i odbudowę infrastruktury rządowej, rozwój instytucji zapewniający pokój i bezpieczeństwo oraz wsparcie ekonomicznej rekonstrukcji. Dla instytucji cywilnych przewiduje się główną rolę w następujących obszarach:

- odtworzenie podstawowej struktury administracji;
- wsparcie rozwoju konstytucji narodowej;
- wsparcie reform politycznych;

³⁴ Tamże, s. 3-14.

- reforma lub ustanowienie systemu podatkowego.

5. Stabilizacja ekonomiczna i infrastruktura wyłoniła się z obszaru zadaniowego wsparcia rozwoju ekonomicznego i rozwoju infrastruktury. Realizacja zadań w tym sektorze rozpoczyna się od zabezpieczenia potrzeb lokalnej społeczności i rozwija się w procesie odtworzenia procesu produkcji i dystrybucji dóbr. Po osiągnięciu funkcjonalności przez podstawową infrastrukturę koncentracja wysiłku przemieszczana jest w obszar stabilizacji ekonomicznej³⁵.

Kolejnym amerykańskim dokumentem doktrynalnym referującym problematykę operacji stabilizacyjnych jest *The Air Force Doctrine Document 2*³⁶ (AFDD2), przy czym w odróżnieniu od *Podręcznika walki FM 3-0* pojęciami zdefiniowanymi są działania kinetyczne i działania niekinetyczne jako dwie kategorie działań właściwych do zastosowania na poziomie operacyjnym i taktycznym. *Działania kinetyczne są działaniami podejmowanymi z zastosowaniem fizycznych, materialnych środków, jak: bomby, pociski, rakiety oraz inna amunicja. Działaniami niekinetycznymi są działania logistyczne, elektromagnetyczne, behawioralne lub takie jak: atak na sieć teleinformatyczną przeciwnika, lub operacje psychologiczne skierowane na wojska przeciwnika. Składową działań niekinetycznych jest czynnik fizyczny, ale efekty tych działań są głównie pośredniofunkcjonalne, systemowe, psychologiczne lub behawioralne*³⁷.

Konieczne jest wykazanie, że podstawą rozróżnienia wspomnianych pojęć według nomenklatury amerykańskiej są ich skutki. W odniesieniu do działań kinetycznych przyjęto, że są one ukierunkowane na likwidację siły żywej przeciwnika, destrukcję jego potencjału na skutek prowadzonych działań bojowych. W przeciwieństwie do powyższego za działania niekinetyczne uważa się te, które skupione są na budowie bądź też odbudowie infrastruktury, wsparciu władz, szkoleniu nowo tworzonych lub odbudowywanych sił bezpieczeństwa oraz ogólnej poprawie standardów życia ludności w rejonie operacji. Analizując różnice pomiędzy podanymi pojęciami, stwierdzić można, że środkiem ciężkości działań kinetycznych jest przeciwnik a niekinetycznych władze, społeczeństwo oraz szeroko rozumiany aparat bezpieczeństwa.

Ponadto Doktryna Sił Powietrznych zawiera pojęcie *Effects-based operations*³⁸, w którym podkreśla, że *każda operacja musi być na etapie planowania, realizowania i oceniania ukierunkowana na osiągnięcie zamierzonego efektu końcowego, zawierając podejście (myślenie) uwzględniające wszystkie wymiary, dyscypliny i poziomy działań wojennych. Podejście takie integruje wszystkie inne instrumenty siły – dyplomatyczne, informacyjne*

³⁵ Tamże, s. 3-15.

³⁶ *The Air Force...*

³⁷ Tamże, s. 87.

³⁸ Tamże, s. 17.

*i ekonomiczne – wraz z militarnymi, w celu bezwzględnego osiągnięcia zamierzonego stanu końcowego. Podejście takie w celu uzyskania pożądanych efektów angażuje więcej niż tylko narzędzia i techniki wojskowe. Dyplomatyczne, informacyjne, ekonomiczne, kulturalne, prawne i kulturalne środki powinny być również dostępne i brane pod uwagę. Jeden, własny zestaw narzędzi może nie być wystarczający w danych okolicznościach. Inni specjaliści funkcjonalni, komponenty, służby, lub kraje mogą posiadać najlepsze narzędzia do realizacji zadania*³⁹. Powyższe podejście ma niesłychanie szerokie odzwierciedlenie i istotne znaczenie w przypadku operacji stabilizacyjnych, gdzie potencjał militarny może być postrzegany tylko i wyłącznie jako istotny, ale jeden z wielu, czynnik decydujący o końcowym efekcie konfliktu.

Przeprowadzone analizy dokumentów doktrynalnych Sił Zbrojnych Stanów Zjednoczonych dotyczące problematyki prowadzenia operacji stabilizacyjnych pozwalają wnioskować, że problematyka ta zajmuje poczesne miejsce w dorobku doktrynalnym sił zbrojnych, a ponadto dorobek ten jest daleko większy niż to, co funkcjonuje w NATO⁴⁰. Z przedstawionych analiz wynika, że zdolność sił zbrojnych do skutecznej realizacji zadań w operacji stabilizacyjnej jest postrzegana jako niezwykle istotna. Wynika to z historycznego postrzegania skali zaangażowania w prowadzone operacje stabilizacyjne w relacji do udziału w klasycznych konfliktach zbrojnych, ale również (a może przede wszystkim) ze względu na dostrzegalny istotny wzrost ilości konfliktów postrzeganych jako operacje pokojowe i stabilizacyjne, który nastąpił w ostatnim dwudziestoleciu.

Jako zasadniczy wniosek z analizy dokumentów doktrynalnych Sił Zbrojnych Stanów Zjednoczonych należy uznać, że rola sił zbrojnych w operacji stabilizacyjnej jest zdefiniowana jako uzupełniająca w stosunku do roli komponentu niemilitarnego i jest elementem całego potencjału polityczno-ekonomicznego państwa. Rola sił zbrojnych jest istotna szczególnie w pierwszym etapie operacji, po czym systematycznie maleje stosownie do postępu procesu stabilizacji i odbudowy. Zadania sił zbrojnych koncentrują się zasadniczo wokół kwestii zapewnienia bezpieczeństwa jako fundamentu procesu stabilizacji, natomiast inne obszary zadaniowe są realizowane przez komponent niemilitarny przy asyście sił zbrojnych. Niezależnie od powyższego podziału odpowiedzialności jako niezwykle istotna jest wykazywana kwestia wszechstronnej koordynacji działań wszystkich zaangażowanych sił i środków ukierunkowana na osiągnięcie celów w perspektywie długoterminowej⁴¹. Ponadto dokumenty doktrynalne Sił Zbrojnych Stanów

³⁹ Tamże, s. 16.

⁴⁰ W USA funkcjonują w tym obszarze tematycznym dokumenty doktrynalne i regulaminy walki np. The Air Force Doctrine, podręczniki walki FM 3-0 oraz FM 3-07, podczas gdy w NATO dokumenty takie są dopiero w opracowaniu.

⁴¹ FM 3-0..., s. 7-12.

Zjednoczonych wprowadzają pojęcie działania kinetyczne (śmiertelne) i działania niekinetyczne (nieśmiertelne) jako dwie kategorie działań wybitnie właściwych do zastosowania w operacji stabilizacyjnej.

Przeprowadzone analizy wykazały, że operacje stabilizacyjne w ujęciu doktrynalnym Stanów Zjednoczonych posiadają cały szereg wspólnych cech zbliżających je w swojej naturze do operacji reagowania kryzysowego, a dywersyfikujących je od np. klasycznych operacji połączonych (prowadzonych według art. 5.).

Jako zasadnicze zbieżności należy wykazać:

- Użycie środków ogniowych jest z reguły istotnie ograniczone. Preferuje się posiadanie zdolności i stosowanie środków, które nie powodują skutków śmiertelnych (np.: środki typu policyjnego do kontroli tłumy) – znanych pod pojęciem broni nieśmiertelnej (*non-lethal weapon*);

- Występuje istotny udział komponentu pozamilitarnego, a niekiedy komponent pozamilitarny pełni główną rolę. Proces stabilizacji i rekonstrukcji jest procesem, w którym najistotniejszą rolę odgrywa element cywilny. Rola sił zbrojnych jest zasadniczo ograniczana do zapewnienia bezpieczeństwa innym uczestnikom procesu stabilizacji i rekonstrukcji oraz lokalnej społeczności. Stabilizacja nie jest przedsięwzięciem wyłącznie wojskowym, ale wymaga kompleksowych działań, w tym z elementem wojskowym w roli wspierającej;

- Ukierunkowanie na budowę, odbudowę a tylko w niewielkim zakresie na klasyczną destrukcję (np. ogniową).

Na szczególną uwagę zasługuje fakt, że dla operacji stabilizacyjnych kluczową (koordynującą) rolę w zakresie udziału kraju w operacjach pełni Departament Stanu a nie Departament Obrony. Koordynator (Departament Stanu), w ramach kompleksowego podejścia rządu, realizuje swoje zadania poprzez wszechstronną integrację wszystkich zaangażowanych stron, wymianę informacji, koncentrację na osiągnięciu wspólnych celów oraz integrację i synchronizację działań i zdolności. Zakłada się, że siły zbrojne powinny koncentrować swoje działania na bezpieczeństwie militarnym, zapewniając stabilne i bezpieczne środowisko oraz możliwość swobodnego i bezpiecznego przemieszczania się. Poprzez osiągnięcie wymaganego poziomu bezpieczeństwa stwarza się warunki do skutecznego działania partnerom, jak: ONZ, Unia Europejska oraz instytucje lokalnego rządu.

Następuje istotne przewartościowanie priorytetów w zakresie stosowania środków kinetycznych i niekinetycznych, wzrost roli komponentu niemilitarnego oraz podział zadań pomiędzy siły zbrojne i układ pozamilitarny, gdzie komponent niemilitarny zaczyna odgrywać rolę decydującą. Rola sił zbrojnych w operacji stabilizacyjnej została zawężona do stworzenia warunków do zastosowania innych instrumentów potencjału państwa. W takim podejściu nie tylko rola komponentu niemilitarnego jest kluczowa, lecz także

obszary zadaniowe koncentrują się zasadniczo wokół problematyki odbudowy i rozwoju. Bezpieczeństwo (realizowane przez element militarny) jest czynnikiem, którego rola warunkuje pozostałe czynniki (realizowane przez element niemilitarny). Stabilizacja postrzegana jest jako proces odnoszący się do wysiłków ukierunkowanych na minimalizację kryzysu i konfliktu, ukierunkowany na ustanawianie bezpiecznego środowiska oraz zakończenie socjalnego, ekonomicznego i politycznego kryzysu.

Bibliografia

1. *AAP-6 NATO glossary of terms and definitions*, 2012.
2. *DoD Directive 3000.05*, Dyrektywa Departamentu Obrony USA, 2005.
3. *FM 3-0 Operations*, Headquarters, Department of the Army, 2008.
4. *FM 3-07 Stability Operations*, Headquarters, Department of the Army, 2008.
5. Ghali Boutros, *An Agenda for Peace Preventive diplomacy, peacemaking and peace-keeping*, Report of the Secretary-General pursuant to the statement adopted by the Summit Meeting of the Security Council on 31 January 1992.
6. Huzarski Michał, Wolejszo Jarosław (red.), *Leksykon obronności*, Bellona, Warszawa, 2014.
7. *Operacje Reagowania Kryzysowego spoza Artykułu 5.*, DD/3.4, SG WP, Warszawa, 2008.
8. Smith Rupert, *The utility of Force. The Art of War in Modern World*, Penguin Books 2006.
9. *The Air Force Doctrine*, Document 2, 2007.

DOCTRINAL VIEWS ON CONDUCTING STABILIZATION OPERATIONS ACCORDING TO THE ARMED FORCES OF THE UNITED STATES

Abstract: The aim of this article is to present current views binding in the US Armed Forces on conducting stabilization operations. These viewpoints were analysed basing on selected doctrinal documents and combat handbooks on the level of the Defense Department and chosen armed forces' branches. The article shows the importance that is applied to a complex approach to the planning, organization and carrying out stabilization operations and the significance of such operations in the US defense doctrine. The starting point for considerations of this problem is an assessment of these operations' quantitative growth and level of complexity, as well as defining the stabilization operation notion. The importance of synchronization of mil-

itary and non-military factors, as well as the coordination of activities of elements designated by the armed forces and non-military entities which is attached in US doctrinal documents are presented.